

MIQUEL SOLÀ I DALMAU, LA TENUÏTAT EXTREMA DE L'INEXPRESSABLE

XAVIER PEDRAZA I JORDANA

L'any 1989, en l'«Estudi preliminar» a la traducció al català de *Platero y yo*, de Juan Ramón Jiménez, feta per Miquel Solà i Dalmau, sota una excel·lent versió i concepció que duia per títol *Blanquet i jo*, deia: «... és un llibre que posseeix les qualitats que el fan exemplar i representatiu de la cerca solitària de la Bellesa i de l'Absolut, i, alhora, el fan excepcional de sensibilitat. Podem qualificar aquesta traducció catalana com senzilla de formes, continguda i al mateix temps molt

transparent d'emocions. Els sentiments de solitud, de malenconia, o bé els temes del pas del temps i de la mort són propis d'un intimisme simbolista de Miquel Solà, i, com no, de Juan Ramón Jiménez. Aquesta clara senzillesa s'evidencia amb la prosa poètica breu, que elimina l'anècdota per deixar pas a la concentració conceptual i emotiva. [...] I és que el llibre cerca la realitat profunda o amagada de les coses, els enigmes de la seva ànima i el món; és, en fi, un estudi, i, en aquest cas, la prosa poètica, l'elegància de llenguatge, el lector a qui va adreçat..., són mitjans i temes d'investigació, aquesta cerca d'intel·lecte. Són, per tant, aquests capítols, en la seva brevetat, la totalitat d'un món dens i riquíssim, d'un microcosmos poètic i ideològic valedor per a dos homes diferents, però alhora per a dos homes poetes iguals». De fet, és un fragment que defineix l'esperit, l'intel·lecte i la sensibilitat de Miquel Solà i Dalmau, la qual cosa podria estendre's cap a la perfecció formal a què va arribar a través de la seva obra.

La constància en la investigació i l'estudi de formes estilístiques i lingüístiques el van fer mereixedor d'un perfeccionisme tan intern com extern, si bé també cal reconèixer —qualitat i vàlua summament importants— que fou empès per la seva voluntat i autodidactisme, a partir de lectures —moltes lectures— dels nostres clàssics literaris: Verdaguer, Maragall, Carner...; dels clàssics teològics i filosòfics: Plató, Sant Agustí...; o de les autoritats lingüístiques del moment: Pompeu Fabra, Emili Vallès, Artur Martorell...

Miquel Solà i Dalmau, encara que no format directament per un Noucentisme, va rebre els seus primers coneixements dels hereus d'aquest moviment i en quedà enamorat tal com ho demostra tota la seva producció; una producció que xucla d'aquell ideal estètic que incloïa uns nous valors: el classicisme, la civilitat, la tendresa i, molt sovint, una ironia molt subtil. És així com podia arribar a la creació d'una poesia amorosa, joiosa, sempre reverencial o elegíaca i moltes vegades transcendental.

En definitiva, Miquel Solà vol equiparar la forma amb el contingut i, així, amb el pas del temps, des de la visió que li aporta una certa maduresa i estabilitat personal i familiar, vol expressar conscientment una reflexió introspectiva —de vegades, a causa de la seva autoexigència, una reflexió introspectiva hermètica, d'altres fins i tot tenebrosa. D'aquí aquest encasellament amb algunes formes estròfiques que donen a l'obra un sentit més complet i ampli, sobretot a la seva producció de caire religiós. I és que Miquel Solà, molt sovint, fustiga els vicis i exalta les virtuts dels humans sempre des d'una visió moralista, recolzant gairebé sempre en l'examen de si mateix, en la inspecció dels sentiments i pensaments d'un mateix, encara que de vegades —només algunes vegades— prenen un relleu insospitat personatges pintorescos, normals o tràgics, i, talment un entomòleg, es mira de la vora els homes o les dones amb certa subtileza irònica, però mai amb sarcasme: el seu sòlid cristianisme i el seu esperit franciscà li ho van privar.

Al llarg de la seva obra (una obra minuciosa, rígida, purista —així ho demostren les constants correccions a què la va sotmetre amb el pas del temps), trobem gran quantitat de versos intraduibles de tan expressius, i els jocs verbals i de rimes en caracteritzen la llengua i remarquen el seu virtuosisme, que de vegades pot arribar a fer difícil algun vers o alguna estrofa. D'aquí que moltes vegades sigui difícil veure-hi una clara relació de dependència: el contingut a la forma o la forma al contingut; el món transcendental i religiós a les seves inquietuds i

el seu rigor ètic o les seves inquietuds i el seu rigor ètic al món transcendental i religiós.

La unitat, la veritat, la bondat, la bellesa són elements d'extrema vàlua per a Miquel Solà per tal de tractar amb vera profunditat els seus dos grans temes més constants al llarg de la seva obra: l'amor i la mort, en què s'afinen al màxim el seu do líric i el seu intimisme cristià, vibrant i, malgrat la tendència a un cert i lleu barroquisme, la seva expressió purificada, nua. Una profusa intensitat d'elements, tècniques, formes, temàtiques, que moltes vegades remarquen un Solà dubitatiu però estranyament serè a la vegada, àvid de traspasar la regió de la raó humana, com si, en constant diàleg solipsista, s'aferrís més a una fe divina que humana, fa que l'energia poètica pugui i pugui, que el vers flueixi i flueixi, que el sentit el brodi i que el contingent el supleixi amb forma i ritme intern, que és l'important, amb una musicalitat wagneriana que ratlla l'evidència però, al mateix temps, la impercepció per la seva tenuïtat extrema.

Seria, doncs, de justícia atorgar els versos del gran poeta Rainer Maria Rilke a Miquel Solà i Dalmau: «*Benaurats els qui saben que, / més enllà de tot llenguatge, / hi ha l'inexpressable*».

Miquel Solà i Dalmau, amb una llarga i extensa obra, amb una llarga i extensa formació, amb un llarg i extens coneixement —així ho demostra la seva biblioteca, mesurable per la seva prodigalitat d'anotacions (és impensable trobar un volum de la Biblioteca d'Autors Cristians sense anotacions, o bé un diccionari sense correccions)—, arrodonia i acotava tota la seva producció amb *Cinquantenari Pasqual* (obra amb la qual vaig conèixer l'home i el poeta i amb qui vaig col·laborar). No és sobrer que continuï afirmant el que vaig dir sobre l'obra i el poeta en aquells moments: «*Són cinquanta sonets dedicats cada un d'ells a un dia diferent, des del diumenge de Resurrecció del Senyor fins el diumenge de Pentecosta; cinquanta sonets en que l'autor parla constantment amb Déu, que és al cap i a la fi a qui dedica el llibre: "A Vós: Senyor meu i Déu meu"*. En aquest llibre s'hi reflecteix un palès

sofriment, sofriment que intenta amagar tot preparant-se per a poder parlar amb la “Germana Mort”, que és en definitiva l’alliberament entès com a Tot, com el retrobament amb Déu [...], havent acomplert tots els seus propòsits: l’aconseguint de la realitat profunda o amagada de les coses, els enigmes de l’ànima i també del món».

XAVIER PEDRAZA I JORDANA (Igualada, 1964) és llicenciat en Filologia Catalana. Membre del CECI, de la Societat d’Onomàstica de Catalunya i membre assessor del TERMCAT. Actualment és director general del grup Publicacions Anoià, SL. És autor de *L’antitesi com a figura retòrica en la literatura igualadina de dues generacions* (1987), *Diccionari de la indústria d’adobar pells* (1992), *Anoià. Etimologia toponímica* (1997) i *Emili Vallès i Vidal (1878-1950). Filòleg i matemàtic* (2003), entre d’altres.